

20 milyon yatırımcının 426 milyarını O'na emanet

Sermaye piyasalarındaki kıymetleri saklama merkezi olan Merkezi Kayıt Kuruluşu (MKK), 20 milyon yatırımcının kayıtlı olduğu 426 milyar TL'lik büyüklüğe ulaşan bir sisteme dönüştü. Yeni hedef ise bunu 1 trilyona çıkarmak. MKK'nın Genel Müdürü Yakup Ergincan, yeni halka arzlarla yatırımcı sayısının 1.1 milyonu aştığını söylüyor.

2005 yılından itibaren sermaye piyasasında menkul kıymetlerin saklanması Takasbank'tan Merkezi Kayıt Kuruluşu'na (MKK) geçerek elektronik sistemde tutulur hale geldi. MKK, mevcut durum itibarıyla hisse senetleri, yatırım fonları, özel sektör borçlanma araçları, borsa yatırım fonları ve varantlar için merkezi saklama kuruluşu olarak faaliyetlerini sürdürüyor.

Sermaye piyasasının alanının genişlemesi için kurum yeni projeler devreye alma hazırlığında. Bunlar arasında elektronik ürün merkezi oluşturmak, elektronik kurul yapmak, web sitelerindeki mali tablo bilgilerini denetlemek gibi yeni çalışmalar var.

Yatırımcı ile şirketleri buluşturan bir platform olan e-Yönet portalını da geçen ağustos ayında devreye alan kurum, oluşturdukları yatırımcı profillerinden şirketlere ve yatırımcılara özel yeni hizmetler devreye alıyor. MKK Genel Müdürü Yakup Ergincan, planlanan yeni uygulamaları Ekonomist'e anlattı.

Ekonomist: 2005 yılında sermaye piyasasıyla ilgili faaliyetlerin Takasbank'tan MKK'ya geçmesiyle birlikte sistemde ne gibi farklılıklar oldu?

Yakup Ergincan: Takasbank'ın sistemi, borsada işlem gören şirketlerin hal-

ka açık kısımlarının müşteri bazında takip edilmesiydi. Basılan hisse senetleri depolarda saklanıyordu ve onun karşılığında elektronik kayıtlar oluşturuluyordu. Sermaye Piyasası Kanunu'nda bir yasa değişikliği yapıldı ve kaydı sisteme geçti. Artık bu sistemde fiziki bir kayıt saklanmıyor bütün kayıtlar elektronik ortamda oluşturuluyor. Bunu tutacak kurum da MKK'dır. Biz Takasbank'tan doğmadık kaydı sisteme geçilmesi bizimle birlikte başladı. Artık kıymetli evrakla ilgili blokaj, haciz, devir, rehin, alım-satım gibi her türlü işlemler elektronik ortamda yapılmaya başlandı.

Tüm bu sistemde ne kadar yatırımcının hesabı tutuluyor ve ne kadarlık bir büyüklüğe ulaşıldı?

2 milyon hesap, 36 milyona çıktı ve 20 milyon yatırımcının hesabının elektronik ortamda tutulduğu bu sistem oluştu. Büyüklüğü 426 milyar TL'ye ulaştı. Hedefimiz bunu 1 trilyona çıkarmak. 2005 yılında 320 şirket vardı bunun halka açıklık kısmı yüzde 30'du, bu yüzde 30'un da yüzde 95'i Takasbank'ta saklanıyordu. O zaman için yaklaşık 70 milyar TL civarında bir büyüklükten bahsedebiliriz.

Hisse senetleri, yatırım fonu katılma belgeleri, özel sektör borçlanma harçları, varantlar, finansman bonoları,

varlığa dayalı menkul kıymetler gibi sermaye piyasasında işlem gören tüm menkul kıymetler burada bulunuyor. Sadece devlet iç borçlanma senetleri yok. Onu da önümüzdeki temmuz ayında devreye alacağız.

Elektronik sisteme geçilmesi yatırımcıya nasıl avantajlar sağladı?

MKK olarak yatırımcıyı koruma fonunu da temsil ediyoruz. Bugün yatırımcıyı koruma fonu 225 milyon TL'lik büyüklüğe ulaştı. Tecil tasfiyeciyi biz yapıyoruz. Eskiden her hesap açana sicil ve şifre postayla gönderiliyordu. Bu şifreyle girip telefonla yatırımcı hesaplarına blokaj koyabiliyordu. Biz bunu büyüterek ikaz sistemini devreye aldık. Yatırımcı telefon numarası ve e-mail bildirirse o yatırımcının hesabında hareket olduğu zaman anında bilgilendirme yapıyoruz. Aracı kurumun talimatına istinaden yapılıp yapılmadığını bilemeyiz. Aracı kurumun, bir yatırımcının hesabındaki alım-satım bilgisi dahilinde mi yaptığı hep soru işaretidir. Böylece tedbir alıyoruz.

Kaydı sistem ile birlikte artık şirketlerin halka kapalı kısımları da izleniyor. Bu nasıl bir yarar sağlıyor?

Artık bu sistem borsada işlem gören şirketlerin halka açık şirketlerin sermayesinin elektronik olarak hak sahibi

bazında tutulmasını sağlıyor. Örneğin Koç Holding'in yüzde 32'si halka açık. Yüzde 22'sinin kime ait olduğu biliniyor. Biz şimdi hepsinin de hisse sahipliğinin kime ait olduğunu elektronik ortamda kayıtlı tutuyoruz. Bu şirketler de MKK üyesi olmak durumunda.

Koç Holding, sisteme bağlanıp aracı kurum ve banka gibi kendi tuttuğu hesaplarda işlem yapabiliyor. Böyle olunca biz sadece banka ve aracı kurumdaki oluşana üyelere değil borsaya açık olan şirketlerin de ağına sahibiz. İşte bu durum bizim e-Yönet portalını ortaya çıkarmamızı beraberinde getirdi.

e-Yönet portalını anlatır mısınız? Yatırımcı ve şirketler için nasıl farklı uygulamalar getirecek?

Bir tarafta şirketler ve bir tarafta ortaklar var. Şirketlerle ortakları elektronik ortamda bir araya getirmek istedik. Böylece Ağustos ayında e-Yönet portalını devreye aldık. Öncelikle kamuya açıklanmış şirket bilgilerini buraya aldık. Her şirketin ve yatırımcının kendine ait sayfasının olduğu bir sistem kurduk. Yatırım yaptığı hisse senetleri ve ilgilendiği kıymetleri burada tutuyoruz. Böylece yatırımcının hangi şirketlere yatırım yaptığını ve ilgilendiğini göre-

PAMUK VE FINDIK VOB'DA İŞLEM GÖRECEK

Yeni oluşturulacak ürünler hakkında bilgi veren Yakup Ergin şunları söylüyor; "Elektronik ürün senedi oluşturacağız. Bakanlığın yönetmeliğiyle elektronik ürün merkezi haline geldik. Lisanslı depoculuk sistemi getirildi. Belli kriterlere uygun pamuk, buğday gibi ürünler fiziki olarak depoya teslim edilirken elektronik olarak da kıymet banka hesabına geçecek. Ürün ve teslimin SMS ve e-mail bilgilendirilmesi yapılacak.

Bundan sonra çiftçi o ürünü alabilir, satabilir, devredebilir. Ürünler borsada işlem görecektir. Depoya uğraşmadan kağıt üstünde alıp satabilecek. Bu Ankara'da MKK, İMKB, TOBB, Takasbank, VOB, TMO ve Vakıfbank ortaklığında olacak. Prosedürlerin bitmesiyle sistem devreye girecek. Bu ürün sayesinde İzmir'de de VOB'da zeytine, pamuğa ve fındığa dayalı vadeli kontratlar oluşturabileceğiz."

biliyoruz. Sisteme girdiği zaman yatırımcıya o şirketlerle ilgili SMS ve e-mail yoluyla bilgilendirme yapıyoruz. Yatırımcının kimlik bilgileri dahilinde demografik yapısını da ortaya çıkarabiliyorsunuz. Hangi ilde oturuyor, hangi kütüğe bağlı, yaşı kaç, kadın mı erkek mi, daha önce x şirketini alırken şimdi y şirketini mi almış? gibi şirketlerin arayıp da bulamadığı yatırımcı profilini oluşturan bilgilere ulaşmış oluyoruz.

Elde edilen bu yatırımcı profiliyle neler yapılabilir?

Yatırımcı isteği dahilinde kişinin ismi açıklanmıyor ama demografik özel-

likleri şirketle paylaşabiliyor. Böylece artık şirketler yatırımcıların profilini öğrenebiliyor ve örneğin Konya'da bir şirketsiniz ve iki hafta sonra bir tesis açacaksınız. Konya'da bulunan yatırımcılarımızı davei etmek istiyorsunuz. O yatırımcıları sadece MKK bilebilir. Şirket Konya'daki yatırımcılarına toplantıyı duyurmak için bize duyuru geçiyor. Biz de bunu SMS ve e-mail ile yatırımcılarla paylaşıyoruz. Şirket artık anında gerçek hedef kütlesine ulaşabiliyor.

Kaç tane yatırımcının hesabı e-Yönet portalına dahil oldu?

ZORUNLU WEB SİTELERİNİ MKK DENETLEYECEK

Yeni TKK kanunuyla birlikte web siteleri Temmuz 2013'te tüm şirketler için zorunlu hale geliyor. Bu web sitelerindeki bilgilerin denetimine MKK talip. Ergüvençer konuyla ilgili şöyle diyor;

"Web sitesi zorunluğuyla birlikte şirketler mali tablolarının da dahil olduğu yaklaşık 48 bilgi ve belgeyi bu web sitesine yüklemek zorunda. Biz e-Yönet portalını yaptığımız gibi bu sistemi de yapabileceğimizi Gümrük ve Ticaret Bakanlığı'na ilettik. Onlardan da olumlu yanıt aldık. Kâr ve aktif büyüklük gibi

önemli rakamların manipüle edilmemesi ve kontrol edilmesi için bir mekanizma lazım. Biz de bunu yapmak için öneride bulunduk. Şirketlerin bu gibi bilgileri web sitelerinde değil oradan verilecek linke MKK portalına bağlanarak orda yayınlamasını teklif ettik. Böylece kontrol bizde olacak. Bakanlığa raporlama yapılabilecek. Yatırımcılar da şirketlerin web sitelerine tek tek bakmaktansa MKK portalında hepsini bulabilecek. Mali analizlerin yapılabileceği bir sistem olacak. Sektörel ve rakamsal ayrımlar yapılabilecek."

36 milyon hesap, 20 milyon yatırımcının hepsinde kıymet yok. 4.5 milyon yatırımcının hesabında kıymet var. Bu yatırımcıların 1 milyon 102 bin tanesi hisse senedi, yaklaşık 3 milyonu da yatırım fonu katılma belgesi sahibi. Yani kıymetli olanların portalda kayıtları mevcut. Bu profilleri şirketlere özgü olarak istedikleri şekilde raporlamaya başladık. Bu çerçevede beş tane raporumuz oldu. Şirketler bunu kullanarak kurumsal yönetimde fark yaratacaklar. Portala dahil olan şirket sayısı ise şu anda 50. İMKB 30 şirketleri ve kurumsal şirketler ağırlıkta.

Bu uygulamaların gerçekleşmesi için yatırımcıların portala dahil olmaları gerekiyor. Sayıyı artırmak için neler yapacaksınız?

Yatırımcı seferberliğinde, konferanslarda bilgilendirme yapacağız. Yatırımcı sayısını artırmak istiyoruz. Yerli yatırımcıların yatırım süresini uzatmak için de çalışıyoruz. Son üç yılda 990 bin yatırımcı sayısı, 1 milyon 101'e ulaştı. Her yeni halka arz, yeni yatırımcıyı da beraberinde getiriyor. Doğrudan yatırımcıyı çekmek değil kurumsal yatırımcılar üzerinden A tipi fonlara yatırım yapan kitleyi hedeflemeliyiz. Son rakamlara göre 2005 yılında A tipi fonlara yatırım yapanların sayısı 115 bin iken şimdi 270 bine ulaştı. Yüzde 130'u aşan bir artış var. Bu rakam artacak. BES de teşvik edilebilir. O zaman küçük yatırımcıların mağduriyeti kalmaz ve daha uzun süre yatırım yapar. Tebliğ, şirketlere "yatırımcılarına iletişim kurmak

için bu portala üye olman lazım" diyor. Zorunlu değil ama bu tavsiyenin yayılmasını ve sonrasında katılımcıların artmasını bekliyoruz.

Sayının artmasıyla uygulama alanları nasıl genişleyecek?

Yatırımcı sayısı artarsa birçok yeni uygulama da yapabilir. Örneğin anket yapacağız. Bir şirket mali tablosunu açıklamış ve zarar yazmış, piyasa değeri düşmüş. Bunun sonrasında örneğin 5 bin yatırımcısını kaybetmiş. Hepsinin sisteme dahil olduğunu düşünürsek o yatırımcılara ulaşma olanağımız var. Bu yatırımcıları üç soruluk bir anket gönderip neden o şirkete yatırım yapmaktan vazgeçtiğini sorabiliriz.

Şirketler roadshow'a uzun aralıklarla çıkıyorlar ve yatırımcıların hepsinin tam olarak kimler olduğunu bilemiyor. Biz diyeceğiz ki "Road show'u Paris'te yapma git Londra'da yap, çünkü sana

Paris'te yatırım yapanlar senin kağıdını satmışlar." Böylece uygulamalar genişleyecek.

Planlanmış yakında devreye alınacak ne gibi uygulamalar var?

Temmuz'da yeni Türk Ticaret Kanunu'nun çıkmasıyla ile elektronik kurulu yapacağız. Kanun borsada işlem gören şirketler için elektronik genel kurul zorunlu tutuyor. Türkiye'de 800 genel kurul yapılıyor. Görüntü ve ses aktarımı olacak. Yani fiziksel mekanın görüntü ve sesinin aktarıldığı elektronik kurullar olacak. Yatırımcı fiziki olarak gitmese de elektronik ortamdaki kurulu izleyip daha önceden verdiği elektronik imza ile oylamaya katılabilecek.

Temsilci de atayabilecek. Böylece hem elektronik kurulun tarihi bilgi olarak yatırımcıya SMS ve e-mail ile gönderilecek. Yatırımcı gidemese de bu yolla oy hakkını kullanabilecek.

Elektronik kurul sistemi ne zaman yapılmaya başlanacak?

Bilgisayar ekranı başında sisteme bağlanmak bu yıl temmuz ayında gerçekleşecek. Tablet PC ve cep telefonu uygulamalarına da 2013'te geçmeyi planlıyoruz. Elektronik genel kurul için eğitim ve test takvimi belirledik. Bu çerçevede yazılımı kullanacak araç kurum, bankalar, bakanlık, yatırımcılar ve şirketler için eğitimler vereceğiz. Sistemin yazılımları MKK tarafından Tübitak Ar-Ge destekli olarak yapıyor. Minimum maliyetlerde şirketlere elektronik kurul hizmetini sunacağız.